

DĚLOSTŘELECTVO *o účinném boji*

V útočném boji, vedeném bez použití jaderných zbraní, je dělostřelectvo jedním z hlavních prostředků, předurčeným k ničení a umlčování prostředků jaderného napadení, dělostřelectva, tanků, živé síly, míst velení, radiotechnických prostředků a jiných nepřátelských cílů vyskytujících se na bojišti. Při posuzování jeho bojové činnosti zaměřím se ve svém příspěvku na dvě velmi důležité otázky a to

- na plánování palebné přípravy a plnění jejích cílů dělostřelectvem
- na uskupení dělostřelectva a organizaci velení.

Plánování palebné přípravy a plnění jejích cílů dělostřelectvem

K umlčení a zničení nepřítele před zahájením útočného boje vševojskových útvarů a jednotek připravujeme mohutnou palebnou přípravu, na níž rozhodující podíl má dělostřelectvo a letectvo, i když neméně významnou složkou je rovněž přímá střelba tankových i motostřeleckých jednotek. Ženíjní budování obrany nepřítele v nebývalé míře zvyšuje i požadavky na účinnost palebné přípravy, jejíž struktura v tomto roce doznala některých podstatných změn. Požadavek minimálního času k jejímu uskutečnění, jak je zvýrazněn především při vedení boje za použití JZ, vyžaduje totiž některé změny oproti „klasickým způsobům“ jejího provedení, kdy byla charakterizována palebnými přepady, střezeními, údobím přímé střelby apod. Dnešní pojetí, tj. na sebe navazující a z části se i překrývající palebné přepady na rozhodující cíle obrany nepřítele, doplňované palbou téměř všech prostředků přímé střelby, spolu s plánovitým použitím především stíhačů — bombardérů na cíle v hloubce, to vše ve svém souhrnu tvoří soudobou podstatu palebné přípravy, umožňující v nejkratším časovém období dosáhnout požadované umlčení, případně zničení bránícího se nepřítele. I tak však je nutné počítat s časovým úsekem kolem 30 minut i delším, který si palebná příprava vyžádá. Rozhodující podíl na její organizaci má velitel divize a štáb, především při průlomu obrany nepřítele na

samostatném směru. I tak však nezbytná usměrňení především NRVD armády, spolu s řadou informací, získaných součinností ve štábu divize, jsou důležitými podklady k její organizaci. Jen tak se můžeme vyvarovat toho, že její trvání, struktura či spotřeba nebudou určeny „odhadem“, ale že bude plánována na reálných podkladech a propočtech náčelníka a oddělení RVD divize. Pro určitou celistvost uvádím přehled hlavních informací, které v té či oné podobě se odrážejí v celkovém způsobu zpracování palebné přípravy (viz obr. 1).

K výpočtu palebné přípravy jsou vhodná některá opatření na oddělení RVD divize, usnadňující práci. Jeden z možných způsobů jsem uvedl v článku „Palebná příprava“, uveřejněném ve VM čís. 6/67. Od té doby došlo již i v tomto způsobu k některým změnám, případně zlepšením, ale i k dalším zjednodušením, která se v praxi osvědčila.

Výpočet palebné přípravy, vhodně uspořádaný do přehledného formuláře, velmi usnadňuje její plánování. Můžeme ji plánovat i bez něho, avšak uvážíme-li v praxi se vyskytující únavu, stressové situace a další, nepříznivě působící vlivy, pak její plánování podle předem připraveného postupu je značně výhodné. Postup práce je zřejmý podle předtištěného záhlaví. Řada údajů, uvedených mimo silně orámovanou část, je připravena předem a vychází ze základních podkladů účinné střelby, jako jsou úplná příprava nebo využití údajů zastřelovacího děla, délka střelby do 10 km, požadovaný účinek umlčení, avšak i přes určitý stupeň abstrakce jsou uvažovány podmínky rozmístění ohnisek odporu (na předním okraji nebo v hloubce) a stupeň jejich ženijního vybudování. Sled rozhodujících cílů, zahrnutých k umlčení při palebné přípravě, odpovídá jejich důležitosti. Ke zjednodušení výpočtu bereme za základ plochu cíle a její pokrytí s požadavky podle předpisu Děl-2-1. Také rozměry uvažovaných cílů jsou částečně zjednodušeny, avšak odpovídají předpisu Zprav-51-88. Koeficienty jsou vypočteny pro všechny cíle s výjimkou těch, pro které je charakteristická plocha, na níž jsou rozmístěny a vztahují se na ráži 122 mm jako základní, která u motostřelecké divize v současné době převažuje.

Průměrná norma spotřeby k umlčení nepozorované kryté živé síly a palebných prostředků, obrněných transportérů a tanků je pro ráži 122 mm 150 ran na hektar. Uvážíme-li, že ke zničení odpalovacího zařízení je stanovena průměrná norma pro tutéž ráži 260 ran, pak výpočet koeficientu je dán

$$260 : 150 \doteq 1,7$$

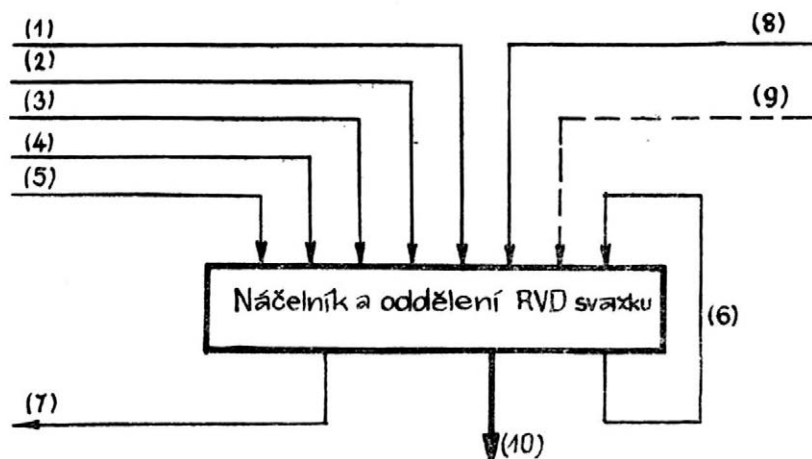
Obdobně k umlčování dělostřelecké nebo minometné baterie je vzata průměrná norma spotřeby 220 ran, zjištěný koeficient je tedy

$$220 : 150 \doteq 1,6$$

Stejným způsobem jsou stanoveny i další koeficienty, při čemž pro výpočet u minometné sekce je spotřeba, plánovaná pro baterii, snížena o 1/4. K rychlejším výpočtům jsou v dílčích případech koeficienty zaokrouhleny. K umlčování kryté živé síly a palebných prostředků v opěrných bodech čet, je za

PŘEHLED HLAVNÍCH INFORMACÍ

ovlivňujících přijetí rozhodnutí pro bojovou činnost dělostřelectva

Obr. 1

- (1) .. úkol, stanovený dělostřelectvu divize nadřízeným,
- (2) .. zámysl vševojskového velitele ke splnění úkolu,
- (3) .. informace o rozmístění a bojové hodnotě nepřítele
- (4) .. závěry ze součinnosti s oper. oddělením k boj. činnosti vševojskových útvarů, především v období zahájení a rozvíjení bojové činnosti,
- (5) .. výsledky, zjištěné průzkumnou činností podřízených,
- (6) .. vlastní poznatky a zkušenosti, aplikace řádů a předpisů a zámysl jejich plnění
- (7) .. návrh úkolů, předložený vševojskovému veliteli,
- (8) .. úkol, daný dělostřelectvu vševojskovým velitelem,
- (9) .. změny v činnosti nepřítele, jeho působení na činnost vlastního dělostřelectva,

základ vzata plocha 8 ha, na níž jsou tyto prostředky zpravidla rozmístěny. Také plochy míst velení jsou určeny s ohledem na rozmístění hlavních uskupení umlčovaných sil a prostředků. U radiolokátorů uvažujeme i stupeň ženiijního vybudování, vyjádřený výrazy „krytý—nekrytý“. Kromě toho je dána možnost doplnit podle potřeby i další cíle, jejichž umlčení nebo zničení bude zahrnuto do palební přípravy.

Výpočet palební přípravy je ovlivněn hlavními informacemi, rozvedenými na obr. 1. Tak úkol, stanovený nadřízeným dělostřelectvu divize k zabezpečení průlomu obrany nepřítele obsahuje především nařízenou hustotu hlavní, která musí být dosažena a s tím související přidělení, případně podpora dělostřeleckými útvary a jednotkami. Neméně důležitá je i stanovená norma spotřeby střeliva. Zámysl vševojskového velitele ke splnění úkolu a závěry součinnosti s ope-

račním oddělením, upřesňují především pásmo průlomu, směr hlavního úderu a útvary, které povedou na tomto směru bojovou činnost. Informace o rozmístění a bojové hodnotě nepřítele v pásmu průlomu a na jeho bocích, získané součinností se zpravodajským a ženijním oddělením, spolu s výsledky, zjištěnými průzkumem podřízených, umožňují pak stanovit jednak počet jednotlivých cílů, které je nutné během palebné přípravy umlčet nebo zničit, současně však využít předem předpokládané procento umlčení, případně je vzhledem na situaci upravit. K tomu předpokládáme, že živá síla a palebné prostředky v opěrných bodech čet, rozmístěných na předním okraji, rovněž tak i všechny jednotky prostředků jaderného napadení, jakož i dělostřelecké a minometné baterie budeme umlčovat se 100 % normou spotřeby, opěrné body, rozmístěné v hloubce obrany nebo mimo pásmo průlomu s nižší normou (50 nebo 25 %), poněvadž tyto budeme umlčovat znovu v údobí palebné podpory.

Doplněním údajů o počtech jednotlivých cílů, zahrnutých do palebné přípravy a vynásobením příslušnou plochou nebo koeficientem, získáme postřehovanou plochu v hektarech, jejíž celkový rozsah vyjadřuje objem cílů v palebné přípravě. Pro lepší názornost jsou tyto údaje v silně orámované části formule. Násobíme-li takto zjištěnou plochu průměrnou normou spotřeby 150 r/ha, získáme celkovou spotřebu střeliva.

Kromě toho jsme provedli kalkulaci sil a prostředků, tj. zjištění počtu hlavních, z níž vypočteme jak hustotu děl v pásmu průlomu, tak hustotu na skutečně obsazeném úseku. Z celkové vypočtené spotřeby střeliva vydělením počtem hlavních získáme spotřebu střeliva pro jedno dělo s přihlédnutím k přípustnému režimu palby i minimální dobu trvání palebné přípravy. Tak jsou prakticky využity i zpracovány informace, označené symbolem (6). Návrhy úkolů vševojskovému veliteli jsou pak hlavním podkladem k vydání úkolu dělostřelectvu, které rozpracováním představují rozhodnutí pro bojovou činnost, vydané podřízeným dělostřeleckým útvarům a jednotkám.

Pro aplikaci uvádím krátký příklad, charakterizovaný údaji na **obr. 2**.

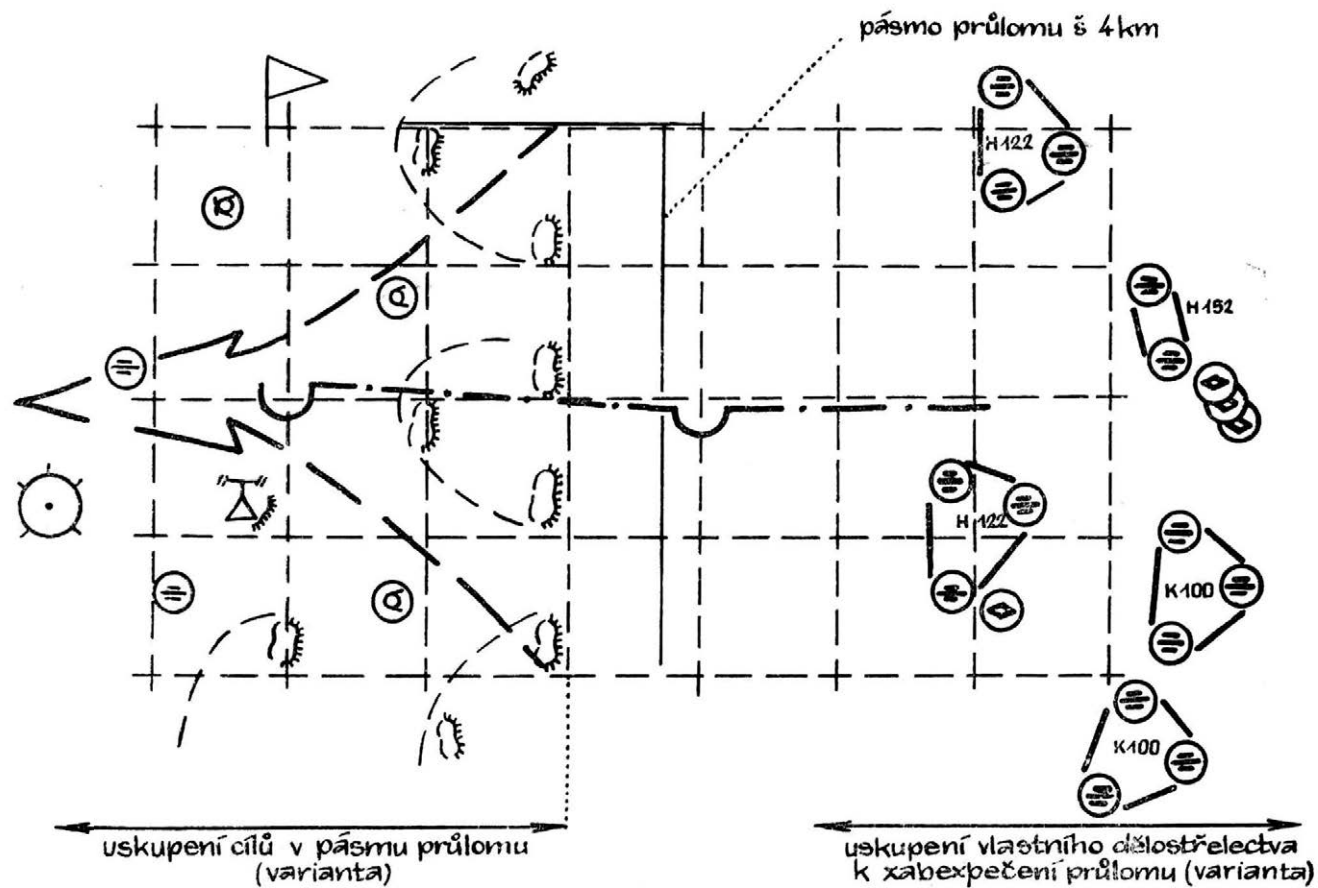
V pásmu průlomu motostřelecké divize, širokém 4 km, a vedeném vnitřními křídly dvou motostřeleckých pluků, je soustředěno 5 dělostřeleckých oddílů a 40 tanků ke střelbě na ZZP, čímž je dosaženo

36 hlavní	122 mm
12 hlavní	152 mm
36 hlavní	100 mm

40 tanků

tj. celkem 124 hlavní nepřímé střelby.

Objem jednotlivých cílů, zahrnutých do palebné přípravy a umlčovaných, případně ničených dělostřelectvem a tanky ze ZPP, je uveden ve „výpočtu palebné přípravy“ (tabulka 1).

Obr. 2

Výpočet palebné přípravy

Rozsah palebných úkolů			úsek	(1) §		4 km		
			počet cílů	kalkulace		procento umlčení	postřelo- vaná plocha ha	
				plocha	koef.			
prostředky jaderného napadení			1		1,7	100	1,7	
dělostřelecké baterie			3		1,6	100	4,8	
minometné sekce			2		1,1	100	2,2	
krytá ž. s. a pal. pr. v opěr. bo- dech čet	v pásmu průlomu	na předním okraji	4	8		100	32	
		ve 2. sledu	2	8		50	8	
		ve hloubce	1	8		25	2	
	na křídlech		2	8		50	8	
nekr. ž. s. a pal. prostř. v opěr. bodech čet				8	0,15	100		
místa velení	praporu		1	2		50	1	
	brigády			6		50		
radio- lokátor	krytý		1		2,1		2,1	
	nekrytý				0,5			
ostatní cíle								
celkem postřelovaná plocha v ha							(2)	61,8
celkový počet děl na pal. přípravu (hlavní)							(3)	124

střední hustota děl	na úseku průlomu (3) : (1)	31
	na skutečně obsazeném úseku	51

rozpočet střeliva	celkem (2) . 150 = (4)	9270
	z toho na dělo (4) : (3)	75

Celkový rozsah postřelované plochy je 61,8 ha, což v celkovém rozpočtu střeliva představuje 9270 ran, z nichž na jednu hlaveň ráže 122 mm připadá 75 ran. S přihlédnutím k režimu palby (při náplni plné), je minimální doba palebné přípravy 30 minut. Připočteme-li k tomu dobu, nezbytně nutnou k překonání bezpečnostní vzdálenosti a zahájení zteče předního okraje nepřítele (např. 4 min.), pak jako konečný závěr vyplývá palebná příprava v trvání 30 minut, zahájení Č - 34, ukončení Č - 4.

V příspěvku nerozvádím již možné přidělení jednotlivých cílů bateriím a dělostřeleckým oddílům (včetně přibraných tanků), neboť tyto závěry jsou značně subjektivní a lze je řešit v různých variantách.

Uskupení dělostřelectva a organizace velení

Způsob tvoření dělostřeleckých skupin u divizí, v řadě případů i u prvosledových motostřeleckých nebo tankových pluků, je známý a v praxi plně uplatňovaný. Přesto však rozhodujícím kritériem je požadavek **nejvhodnějšího velení**, který mohou splnit jen dobře připravení, zkušení a energičtí velitelé a štáby.

Jeden kompletní štáb organického dělostřeleckého pluku je s to zabezpečit velení jedné dělostřelecké skupině. Snaha vytvářet z tohoto štábu dva samostatné štáby dělostřeleckých skupin má zpravidla za následek, že nejméně jeden z utvořených štábů je méně akceschopný, zpravidla málo sladěný a tím i nedostatečně bojeschopný celek, v němž chybí některé jak operační, tak i týlové orgány. Rovněž dělení současných jednotek zabezpečení, učených v dělostřeleckém pluku, není zpravidla optimální řešení. Přesto však je nutné v řadě případů řešit posílení prvosledových pluků, zvláště působí-li na samostatných směrech, na nichž není možná podpora palbou DDS, dalším přidělením dělostřeleckého oddílu. Tím jsou vytvořeny podmínky k tomu, aby pod společným velením, ať už na časově omezenou, či na další dobu, byla vytvořena plukovní dělostřelecká skupina. V článku neuvažuji případ, kdy s přiděleným oddílem je motostřeleckému pluku přidělen i dělostřelecký štáb k vytvoření velení utvářené plukovní dělostřelecké skupině, neboť tento případ je jednoduchý. Z velení vytvářené PDS, kdy motostřeleckému pluku je přidělován pouze dělostřelecký oddíl bez štábu skupiny, byly v průběhu roku získány některé poznatky a zkušenosti a to nikoli jednoznačné, nýbrž ve všech případech plně závislé na schopnostech jednotlivců. Při organizaci velení PDS jsou v podstatě 3 varianty organizace velení, z nichž každá má jak své přednosti, tak i nedostatky.

První: DS jako taková se nevytváří, náčelník dělostřelectva motostřeleckého pluku velí oddílům přímo. Skupina tří dělostřeleckých důstojníků (náčelník a příslušníci jeho skupiny) by by byli sebeschopnější, není s to zvládnout a plnit veškeré úkoly, které pro ni při přímém velení vznikají. Určitým východiskem proto je, že ji náčelník dělostřelectva posiluje některými další-

mi nezbytnými funkcionáři a to z počtu buď organického, v ojedinělých případech pak přiděleného dělostřeleckého oddílu. Může to být především náčelník průzkumu, spojovací náčelník, případně některý z týlových a technických orgánů oddílu. Tak na úkor jednoho z dělostřeleckých oddílů je vytvořen štáb, jehož celková hodnota je dána schopnostmi každého jednotlivce. Osvědčilo se, aby oddíl, z něhož byli vyčleněni někteří funkcionáři do štábu náčelníka dělostřelectva pluku, byl zařazen jako tzv. „příruční“, aby tito funkcionáři kromě povinností vůči dělostřelectvu jako celku, měli možnost blíže ovlivňovat i „svůj“ dělostřelecký oddíl.

Určité těžkosti vznikají v otázkách zabezpečení spojení a to existencí rozdílných vlnových rozsahů používaných rádiových stanic, tyto potíže však je možné úspěšně vyřešit.

Hlavní klad spočívá v tom, že poměrně s nejmenšími časovými ztrátami lze manévrovat palbou a účinně působit jejím soustředováním na rozhodující cíle v sestavě nepřítele a to jak ve prospěch pluku jako celku, tak v některých případech i ve prospěch divize.

Značné vypětí je však na samotném náčelníku dělostřelectva, který kromě organizátorské práce v rámci vševojskového štábu při rozhodujících činnostech, jako jsou např. návrhy na využití dělostřelectva, na rekognoskaci či organizaci součinnosti, má jen minimum času na vlastní řízení oddílů, na plánování i kontroly.

Tato varianta, organizace velení má jak přednosti, tak i závažné nedostatky.

Druhá: Velitelem plukovní dělostřelecké skupiny je určen jeden z velitelů oddílů, štáb skupiny pak tvoří příslušníci štábu daného dělostřeleckého oddílu. Pro náčelníka dělostřelectva je tak plně zachována možnost velet dělostřelectvu přímé střelby a cestou velitele PDS zabezpečovat veliteli motostřeleckého pluku velení plukovní dělostřelecké skupině. Zachován zůstává i manévr palbou celé dělostřelecké skupiny. Povinnosti velitele PDS byly tak přeneseny na velitele dělostřeleckého oddílu. Tento způsob vyžaduje opět značné vypětí od velitele oddílu, určeného do funkce velitele PDS. Přesto však v některých případech může mu, především náčelník dělostřelectva, ale i velitel motostřeleckého pluku, vytvořit příznivé podmínky k velení vytvořené dělostřelecké skupině.

Tato varianta je možná a v praxi se v jednotlivých případech osvědčila především zařazením některého z velitelů baterií k velitelům vševojskových jednotek na stupni praporů a rot, což zabezpečuje i jejich bezprostřední podporu.

Třetí: Motostřeleckému pluku je sice přidělen dělostřelecký oddíl, avšak s ohledem na schopnosti i možnosti nelze realizovat žádnou z předchozích variant. Požadavkem však zůstává, aby velitel motostřeleckého pluku si udržel vliv na bojovou činnost, aby měl v přímé podřízenosti jednotku, s níž by mohl

tento vliv uplatňovat. Je možné, že si velitel pluku ponechá v přímé podřízenosti jeden z dělostřeleckých oddílů. Orgány velení tohoto oddílu se zdržují bezprostředně nebo v těsné blízkosti velitele motostřeleckého pluku a podle jeho rozkazů mohou palbou oddílu zabezpečovat bojovou činnost vševojskových jednotek. Vzhledem k tomu, že nelze dosáhnout centralizované velení oběma oddíly, je pak nezbytné podle rozhodnutí velitele pluku přidělit nebo podporovat dalším dělostřeleckým oddílem zpravidla jeden z praporů.

Tato varianta je sice nejméně vhodná, avšak uvážíme-li možné ztráty a nedostatky, které ve skutečném boji vzniknou, pak může být variantou nejvhodnější.

V úspěšném zabezpečení bojové činnosti vševojskových jednotek má dělostřelectvo významnou úlohu. Poněkud hlouběji rozvedené dvě otázky ukazují, že jde o řešení celého komplexu problémů, o řešení mnoha otázek, k němuž má dělostřeleckým velitelům a štábům pomoci i teno článek.